

NACRT

PRIJEDLOG ZAKONA O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

PRIJEDLOG ZAKONA O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10 - pročišćeni tekst i 5/14 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Ocjena stanja

U Republici Hrvatskoj na snazi je kao osnovni izvor pozitivnog međunarodnog privatnog prava Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne novine, br. 53/91 i 88/01, u daljnjem tekstu: ZRS), odnosno tzv. Kolizijski zakon. Navedeni zakon je donesen 1982. godine, a 1991. godine je sukcesijom preuzet od bivše SFRJ.

Procesnopravne i kolizijskopravne odredbe se nalaze i u Pomorskom zakoniku, Zakonu o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu, Zakonu o mjenici, Zakonu o čeku, Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja, Zakonu o parničnom postupku i Stečajnom zakonu. Osim navedenih unutarnjih izvora, odredbe o međunarodnom privatnom pravu sadrže i međunarodni ugovori (dvostrani i višestrani) koji su na snazi u Republici Hrvatskoj, a po svojoj pravnoj snazi su iznad zakona.

Od pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, uredbe na razini Europske unije izravno su primjenjive u Republici Hrvatskoj, a to uključuje i uredbe o međunarodnoj nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka u građanskim i trgovačkim te nasljednim stvarima, zatim regulativu koja se odnosi na bračne sporove i predmete roditeljske odgovornosti, obveze uzdržavanja, određivanje mjerodavnog prava za ugovorne i izvanugovorne obveze i sl.

Budući da su od donošenja ZRS-a prije 35 godina nastupile značajne i brojne promjene, od osamostaljenja Republike Hrvatske pa do njezinog današnjeg članstva u Europskoj uniji, postojeća pravna rješenja u ZRS-u su većim dijelom zastarjela i treba ih osuvremeniti. Veća međunarodna pokretljivost ljudi, veća gospodarska suradnja i razvoj suvremenih tehnologija dovode do povećanja situacija s međunarodnim obilježjem. Stoga se javlja potreba za propisom koji će, prateći navedeni društveni i tehnološki razvoj, na suvremen način uređivati privatnopravne situacije s međunarodnim obilježjem.

Katedra za međunarodno privatno pravo zagrebačkog Pravnog fakulteta već duži niz godina također ukazuje na potrebu stvaranja hrvatskog zakona o međunarodnom privatnom pravu i 2001. godine objavljuje 55 teza za novi zakon. Teze sadrže opće odredbe i odredbe o mjerodavnom pravu i poslužile su kao početni tekst za rad radne skupine za izradu nacрта prijedloga zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Osnovna pitanja koja se trebaju urediti zakonom

Prijedlog zakona o međunarodnom privatnom pravu sadrži pravila o određivanju mjerodavnog prava za privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem, pravila o nadležnosti sudova i drugih tijela Republike Hrvatske za raspravljanje u pravnim stvarima čiji su predmet privatnopravni odnosi sa međunarodnim obilježjem te pravila za priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka čiji su predmet navedeni privatnopravni odnosi.

Sam tekst zakonskog prijedloga strukturiran je od šest dijelova.

Prvi dio obuhvaća opće odredbe koje određuju polje primjene zakona i odnos prema drugim izvorima, za potrebe ovoga zakona određuju državljanstvo, te definiraju prebivalište, uobičajeno boravište i sjedište. Pritom treba naglasiti da su definicije uobičajenog boravišta i sjedišta novina u odnosu na ZRS, a uvedeni su u zakon jer se pojavila potreba za definiranjem ovih pojmova.

Novim zakonom nastoji se izbjeći sukobe nadležnosti između hrvatskih sudova sa sudovima stranih država kao i upućivanje na pravo različito od onog koje bi bilo mjerodavno u drugim državama koje su povezane s predmetom postupka. Važno je napomenuti da odredbe ovoga zakona ne utječu na primjenu međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj, kao što prednost u primjeni pred ovim zakonom imaju i pravno obvezujući akti Europske unije te posebni zakoni koji uređuju pitanja iz polja primjene ovoga zakona.

Drugi dio zakona obuhvaća mjerodavno pravo koje se odnosi na pravo osobnog statusa, stvarno pravo, pravo intelektualnog vlasništva, obvezno, nasljedno i obiteljsko pravo. U općim odredbama drugog dijela uređuje se popunjavanje pravnih praznina, utvrđivanje sadržaja stranog prava, upućivanje na strano pravo, mjerodavno pravo u slučajevima nejedinstvenih pravnih poredaka, klauzula izuzeća, javni poredak, te pravila neposredne primjene koja propisuju ustanovljenu praksu kojom se dodatno štite hrvatski javni interesi poput političkog, društvenog i gospodarskog ustroja.

U ovom dijelu zakona novine u odnosu na ZRS su proširena mogućnost pribavljanja obavijesti o stranom pravu od drugih tijela, vještaka i specijaliziranih ustanova prilikom utvrđivanja sadržaja stranog prava kao i proširena primjena hrvatskog prava na situacije u kojima se ne može utvrditi sadržaj stranog prava te isključenje, uz određene iznimke, primjene pravila stranog prava o određivanju mjerodavnog prava u slučajevima upućivanja na strano pravo odnosno ukidanje uzvrata u tim slučajevima.

U odnosu na mjerodavno pravo za privatnopravne odnose s međunarodnim elementom, pravila zakona upućuju na pravo koje je s tom situacijom u najužoj vezi, što osobito vrijedi za osobne, obiteljske i nasljedne odnose, radi čega je reafirmirana poveznica uobičajeno boravište (prebivalište) za osobe bez državljanstva (ili kada se državljanstvo ne može utvrditi). Javni poredak, odnosno hrvatski javni interes zaštićen je pravilima neposredne primjene, koje se mogu primijeniti u svakoj situaciji, bez obzira na pravo koje je mjerodavno. Veća stranačka autonomija ostvarena je na način da se strankama omogućava da se sporazumiju o nadležnosti i mjerodavnom pravu u građanskim i trgovačkim stvarima te u ograničenoj mjeri u obiteljskim i nasljednim predmetima.

Nadalje, mjerodavno pravo za pravo osobnog statusa (pravna i poslovna sposobnost) je pravo države čiji je ona državljanin, no ako osoba nije poslovno sposobna po navedenom pravu, smatra se ipak poslovno sposobnom, ako je sposobna po pravu države u kojoj je pravni posao sklopljen, a druga ugovorna strana za tu nesposobnost nije znala ili nije mogla znati. U pogledu stvarnog prava na stvarima i dalje je načelno mjerodavno pravo mjesta gdje se stvar nalazi.

Zakonom je propisano i mjerodavno pravo za pravo intelektualnog vlasništva, i to za njegovo stjecanje, postojanje, valjanost, sadržaj i sadržajna ograničenja, opseg, trajanje, odricanje, prenosivost prava intelektualnog vlasništva kao i učinke prijenosa prema trećim osobama, založno te ostala prava osiguranja tražbina na pravu intelektualnog vlasništva kao i kada je predmet zaštite nastao u okviru radnog odnosa.

U pogledu obveznog ugovornog prava ovaj zakon upućuje na Uredbu (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, 4.7.2008.), dok u pogledu obveznog izvanugovornog prava zakon upućuje na Uredbu (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, 31.7.2007.).

Zakon dodatno određuje mjerodavno pravo za izvanugovorne obveze u slučajevima sa državljanima trećih država, i to primjenom Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama od 4. svibnja 1971. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 4/94), a za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod primjenom Haške konvencije o zakonu koji se primjenjuje u slučajevima odgovornosti proizvođača za svoje proizvode od 2. listopada 1973. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 8/02).

Također, mjerodavno pravo i nadležnost u nasljednim stvarima određena je Uredbom (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvatanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012.), dok je mjerodavno pravo za oblik oporučnog raspolaganja određeno prema Haškoj konvenciji o sukobima zakona kod oblika oporučnih raspolaganja od 5. listopada 1961. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 4/94).

Zakon ujedno sadrži odredbe o mjerodavnom pravu za obiteljske odnose, koje se odnose na sklapanje i poništaj braka, osobne i imovinske odnose bračnih i izvanbračnih drugova te životnih partnera, razvod braka, majčinstvo i očinstvo te posvojenje.

Odnos između roditelja i djece u smislu mjerodavnog prava i nadležnosti određuje se prema Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 5/09), na koju upućuje i sam Zakon, kao što kod obveze uzdržavanja upućuje na Haški protokol od 27. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (SL L 331, 16.12.2009.).

Treći dio zakona regulira nadležnost i postupak. Najveća novina u ovom dijelu su odredbe koje upućuju na relevantne uredbe europskog prava. U pogledu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima zakon izrijekom propisuje primjenu Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o nadležnosti i priznavanju i izvršenju sudskih

odluka u građanskim i trgovačkim stvarima od 12. prosinca 2012. (SL L 351, 20.12.2012.) unutar njenog polja primjene, te proširuje primjenu iste i na situacije s državljanima trećih država. Nadležnost u bračnim stvarima i u odnosima roditelja i djece određuje se upućivanjem na primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti (SL L 338, 23.12.2003.), nadležnost u pogledu uzdržavanja upućivanjem na Uredbu Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 8. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10.1.2009.), a u nasljednim stvarima upućivanjem na Uredbu (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju odluka te prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima te o uspostavljanju Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012.), unutar polja primjene navedenih uredbi. Nadalje, u odredbama trećeg dijela zakona uređuje se dvostruka litispendencija, kao i oslobođenje od osiguranja troškova postupka u malo većem obujmu te mjere osiguranja i potvrda o propisima.

Četvrti dio zakona uređuje priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka. U tom dijelu zakona upućuje se, radi veće preglednosti, na uredbu Europske unije koje uređuju priznanje i ovrhu odluka sudova država članica Europske unije i koje, unutar svoga polja primjene, imaju prednost pred zakonom. Odredbe zakona o priznanju i ovrsi sudskih odluka primjenjuju se, slijedom toga, na odluke sudova trećih država. Tim odredbama uređuje se pojam strane sudske odluke, pretpostavke za priznanje i ovrhu strane sudske odluke, učinci stranih sudskih odluka, mjesna nadležnost suda i rok za podnošenje pravnog lijeka protiv rješenja o priznanju i ovrsi strane sudske odluke. Zakon također predviđa i primjenu Haške konvencije od 23. studenoga 2007. godine o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja (SL L 192, 22.7.2011.; SL L 113, 16.4.2014.) čiji je osnovni cilj osigurati efikasno međunarodno ostvarivanje prava za uzdržavanje djeteta kao i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja.

Peti dio uređuje pojedine privatne situacije državljana Republike Hrvatske u inozemstvu. Zadržana je mogućnost rješavanja pojedinih privatnopravnih poslova u diplomatskim ili konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske u inozemstvu. Peti dio sadržajno prati ZRS jer se radi o situacijama koje nije bilo potrebno drugačije uređivati jer su se pokazale trajnim i kvalitetnim rješenjima.

Šesti dio obuhvaća prijelazne i završne odredbe.

Zakonski prijedlog uvažava da je međunarodno privatno pravo danas u znatnoj mjeri ujednačeno na razini Europske unije. Uredbama Europske unije uređena je međunarodna nadležnost i priznanje odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, bračnim sporovima i predmetima roditeljske odgovornosti, nasljeđivanju, određivanje mjerodavnog prava za ugovorne i izvanugovorne obveze, za razvod braka itd. Jednako tako značajan dio međunarodnog privatnog prava ujednačen je međunarodnim ugovorima, prije svega konvencijama koje su potpisane u okrilju Haške konferencije za međunarodno privatno pravo. Odredbe zakona o mjerodavnom pravu, nadležnosti i priznanju i ovrsi sudskih odluka primjenjivat će se stoga samo u onim predmetima za koje ne postoji ujednačeni nadnacionalni ili međunarodni izvor.

U svrhu veće preglednosti mjerodavnih propisa, pojedine odredbe zakona upućuju na primjenu relevantnih uredaba Europske unije i međunarodnih ugovora. U tom pogledu zakon slijedi pristup koji je prihvaćen u drugim državama članicama u kojima su u novije vrijeme doneseni zakoni kojima se kodificira međunarodno privatno pravo, kao npr. belgijski, nizozemski, češki, bugarski, rumunjski zakon itd.

Posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

Republika Hrvatska po prvi put donosi zakon o međunarodnom privatnom pravu koji u vezi privatnopravnih odnosa s međunarodnim obilježjem sadrži pravila o određivanju mjerodavnog prava, nadležnosti, te priznanju i ovrsi stranih sudskih odluka, ali na način da uvažava unificirano europsko međunarodno privatno pravo, a istodobno zadržava rješenja iz ZRS-a koja su se pokazala funkcionalna i kvalitetna.

Donošenjem zakona sucima, odnosno praktičarima znatno će se olakšati rješavanje situacija s međunarodnim obilježjem. Umjesto primjene ZRS-a iz 1982. godine primjenjivat će zakon koji odgovara potrebama suvremenog međunarodnog pravnog prometa.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

PRIJEDLOG ZAKONA O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

DIO PRVI OPĆE ODREDBE

Polje primjene

Članak 1.

Ovim Zakonom se uređuje:

1. mjerodavno pravo za privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem
2. nadležnost sudova i drugih tijela Republike Hrvatske u pravnim stvarima čiji su predmet odnosi iz točke 1. ovoga članka i pravila postupka
3. priznanje i ovrha stranih sudskih odluka u pravnim stvarima čiji su predmet odnosi iz točke 1. ovoga članka.

Odnos prema drugim izvorima

Članak 2.

Prednost u primjeni pred ovim Zakonom imaju pravno obvezujući akti Europske unije, međunarodni ugovori koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i drugi zakoni koji su na snazi u Republici Hrvatskoj, a kojima se uređuju pojedina pitanja iz članka 1. ovoga Zakona.

Državljanstvo

Članak 3.

(1) Ima li fizička osoba državljanstvo određene države, određuje se po pravu te države.

(2) Ako osoba koja je državljanin Republike Hrvatske ima i državljanstvo neke druge države, za primjenu ovoga Zakona smatra se da ima samo državljanstvo Republike Hrvatske. Ako osoba koja nije državljanin Republike Hrvatske ima dva ili više stranih državljanstava, za primjenu ovoga Zakona smatra se da ima samo državljanstvo one države čiji je državljanin i s kojom je u najužoj vezi.

(3) Ako osoba nema državljanstvo ili se njezino državljanstvo ne može utvrditi, u smislu ovoga Zakona smatra se državljaninom države u kojoj ima prebivalište, a ako nema prebivalište ili se ono ne može utvrditi, smatra se državljaninom države s kojom je u najužoj vezi.

(4) Odredbe iz stavka 3. ovoga članka primjenjuju se i na osobe koje imaju pravni položaj izbjeglica u smislu međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

Prebivalište

Članak 4.

U smislu ovoga Zakona, prebivalište je mjesto u kojem se fizička osoba nastanila u namjeri da u njemu trajno živi.

Uobičajeno boravište

Članak 5.

U smislu ovoga Zakona, uobičajeno boravište je mjesto u kojemu fizička osoba pretežno živi bez obzira na to je li njezin boravak ili nastanjenje u tom mjestu registriran ili dozvoljen. Pri utvrđivanju uobičajenog boravišta valja osobito uzeti u obzir okolnosti osobne ili poslovne prirode koje ukazuju na trajne veze osobe s tim mjestom ili njezinu namjeru da takve veze uspostavi.

Sjedište

Članak 6.

Sjedište pravne osobe je mjesto koje je kao takvo određeno u njezinom statutu ili drugom odgovarajućem aktu. Ako se sjedište ne može tako odrediti, smatra se da se ono nalazi u mjestu gdje se nalazi uprava pravne osobe.

DIO DRUGI MJERODAVNO PRAVO

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Popunjavanje pravnih praznina

Članak 7.

Ako ovaj Zakon ne sadrži odredbe kojima se određuje mjerodavno pravo za pravne odnose iz članka 1. točke 1. ovoga Zakona, odgovarajuće se primjenjuju odredbe i načela ovoga Zakona, načela pravnog poretka Republike Hrvatske i načela međunarodnog privatnog prava.

Utvrđivanje sadržaja prava strane države i primjena prava strane države

Članak 8.

(1) Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske utvrđuje sadržaj prava strane države po službenoj dužnosti.

(2) Pravo strane države primjenjuje se na način kako se tumači u toj državi.

(3) Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske može obavijest o pravu strane države zatražiti od ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa ili nekog drugog tijela kao i vještaka ili specijaliziranih ustanova.

(4) Stranke mogu podnositi javne ili privatne isprave o sadržaju prava strane države.

(5) Ako se sadržaj prava strane države ne može utvrditi na način iz prethodnih stavaka ovoga članka, primjenjuje se hrvatsko pravo.

Upućivanje na pravo strane države i uzvrat na domaće pravo

Članak 9.

(1) Primjena prava neke države na koje upućuju odredbe ovoga Zakona znači primjenu pravnih pravila koja su na snazi u toj državi, osim njezinih pravila o određivanju mjerodavnog prava.

(2) Iznimno, ako odredbe članka 14. stavka 1., članka 17., članka 18., članka 31. stavka 1. i članka 45. ovoga Zakona upućuju na pravo strane države, primjenjuju se pravila te države o određivanju mjerodavnog prava. Ako ta pravila uzvraćaju upućivanjem na hrvatsko pravo, primjenjuje se hrvatsko pravo uz isključenje njegovih pravila o određivanju mjerodavnog prava.

Nejedinstveni pravni poredci

Članak 10.

(1) Ako je mjerodavno pravo države čiji pravni poredak nije jedinstven, a pravila ovoga Zakona ne upućuju na određeno pravno područje u toj državi, mjerodavno pravo određuje se prema pravilima te države.

(2) Ako se mjerodavno pravo države čiji pravni poredak nije jedinstven ne može utvrditi na način predviđen u stavku 1. ovoga članka, mjerodavan je pravni poredak s kojim postoji najuža veza.

Klauzula izuzeća

Članak 11.

(1) Pravo koje je mjerodavno prema odredbama ovoga Zakona iznimno se ne primjenjuje ako je prema svim okolnostima očito da privatnopravni odnos s tim pravom ima samo neznatnu vezu, a da je s nekim drugim pravom u očito užoj vezi. U tom slučaju primjenjuje se to pravo.

(2) Stavak 1. ovoga članka se ne primjenjuje ako su stranke izabrale mjerodavno pravo u skladu s odredbama ovoga Zakona ili ako se upućivanjem na određeno pravo nastoji ostvariti određeni materijalnopravni učinak.

Javni poredak

Članak 12.

Ne primjenjuju se pravila prava strane države mjerodavnog prema odredbama ovoga Zakona ako bi učinak njihove primjene bio očito protivan javnom poretku Republike Hrvatske.

Pravila neposredne primjene

Članak 13.

(1) Neovisno o drugim odredbama ovoga Zakona, sud može primijeniti odredbu hrvatskog prava koja se smatra toliko značajnom za zaštitu hrvatskog javnog interesa, poput političkog, društvenog i gospodarskog ustroja, da se primjenjuje na sve situacije koje ulaze u njezino polje primjene, bez obzira na pravo koje je mjerodavno.

(2) Ako je ispunjenje određene obveze u cijelosti ili djelomično protivno odredbi prava strane države u kojoj treba ispuniti tu obvezu, sud može priznati učinak toj odredbi. Pri odlučivanju o priznanju učinka toj odredbi u obzir se uzima njezina priroda i svrha te posljedice priznanja, odnosno nepriznanja njezinog učinka.

POGLAVLJE II. PRAVO OSOBNOG STATUSA

ODJELJAK 1. FIZIČKE OSOBE

Pravna i poslovna sposobnost

Članak 14.

(1) Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

(2) Jednom stečena poslovna sposobnost ne gubi se promjenom državljanstva.

(3) Ako je pravni posao sklopljen između osoba koje se nalaze u istoj državi, osoba koja nije poslovno sposobna po pravu navedenom u stavku 1. ovoga članka smatra se poslovno sposobnom, ako je sposobna po pravu države u kojoj je pravni posao sklopljen, a druga strana za tu nesposobnost nije znala ili nije mogla znati.

(4) Odredba stavka 3. ovoga članka ne primjenjuje se na pravne poslove obiteljskog i nasljednog prava.

Pravo mjerodavno za skrbništvo nad djecom

Članak 15.

Pravo mjerodavno za skrbništvo nad djecom određuje se primjenom Haške konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku

odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 5/09).

Lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti i skrbništvo nad odraslim osobama

Članak 16.

(1) Za pretpostavke za lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti, stavljanje pod skrbništvo i prestanak skrbništva nad odraslim osobama, mjerodavno je pravo države u kojoj osoba o čijoj se poslovnoj sposobnosti odlučuje, odnosno štíćenik, ima uobičajeno boravište.

(2) Za provedbu skrbništva nad odraslim osobama mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi tijelo koje provodi skrbništvo.

(3) Za privremene mjere radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava štíćenika koji se nalazi u Republici Hrvatskoj, a ima uobičajeno boravište u drugoj državi, mjerodavno je hrvatsko pravo. Te mjere traju dok tijelo nadležne države ne donese odluku i ne poduzme potrebne mjere.

Proglašenje nestale osobe umrlom

Članak 17.

Za proglašenje nestale osobe umrlom i dokazivanje smrti mjerodavno je pravo njezinog posljednjeg poznatog državljanstva.

Osobno ime

Članak 18.

(1) Za osobno ime fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

(2) Ako se brak sklapa u Republici Hrvatskoj, nevjesta i ženik mogu odrediti prezime po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

(3) Zakonski zastupnici mogu pred matičnim uredom odrediti osobno ime djeteta po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

ODJELJAK 2.

PRAVNE OSOBE I ORGANIZACIJE BEZ PRAVNE OSOBNOSTI

Članak 19.

Za osnivanje, djelovanje i prestanak pravne osobe, kao i organizacije bez pravne osobnosti, mjerodavno je pravo države po kojem je ona osnovana.

POGLAVLJE III. STVARNO PRAVO

Opća odredba

Članak 20.

Za stvarna prava na stvarima mjerodavno je pravo mjesta gdje se stvar nalazi.

Promjena statuta

Članak 21.

(1) Ako stvar na kojoj je već stečeno neko stvarno pravo prispije u drugu državu, za stjecanje ili gubitak toga prava mjerodavno je pravo po kojemu je to stvarno pravo stečeno.

(2) Za vrstu i sadržaj prava na stvari iz stavka 1. ovoga članka mjerodavno je pravo države u kojoj se stvar nalazi.

(3) Ako na stvari koja prispije iz jedne države u drugu nije već stečeno neko stvarno pravo, za stjecanje ili prestanak tog prava uvažavaju se i činjenice nastale u drugoj državi.

Stvari u provozu

Članak 22.

Za stjecanje i prestanak stvarnih prava na stvarima u provozu, nastalih na temelju pravnog posla, mjerodavno je pravo njihova odredišta.

Stvarna prava na prijevoznim sredstvima

Članak 23.

(1) Za stvarna prava na vodnim i zračnim prijevoznim sredstvima, koja su registrirana u javnom registru, mjerodavno je pravo države u kojoj se registar vodi.

(2) Za stvarna prava na tračnim prijevoznim sredstvima mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi sjedište uprave osobe koja organizira prijevoz.

POGLAVLJE IV. PRAVO INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Opća odredba

Članak 24.

(1) Za izvorno stjecanje, postojanje, valjanost, sadržaj i sadržajna ograničenja, opseg, trajanje, mogućnost odricanja od prava, kao i prenosivost prava intelektualnog vlasništva i učinke prijenosa prema trećim osobama, založno i ostala prava osiguranja tražbina na pravu intelektualnog vlasništva te za sva druga pitanja koja se odnose na samo pravo intelektualnog

vlasništva, mjerodavno je pravo svake one države na čijem se državnom području povreda dogodila.

(2) Za pravo na stjecanje prava intelektualnog vlasništva glede predmeta zaštite koji je nastao u okviru radnog odnosa zaposlenika i poslodavca mjerodavno je pravo koje je mjerodavno za njihov ugovor o radu.

POGLAVLJE V. OBVEZNO PRAVO

ODJELJAK 1. UGOVORNE OBVEZE

Mjerodavno pravo

Članak 25.

(1) Pravo mjerodavno za ugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, 4.7.2008.) unutar njenog polja primjene.

(2) Pravo mjerodavno za ugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe iz stavka 1. ovoga članka koje se odnose na te ugovorne obveze.

ODJELJAK 2. IZVANUGOVORNE OBVEZE

Izvanugovorne obveze

Članak 26.

(1) Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, 31.7.2007.) unutar njenog polja primjene.

(2) Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe iz stavka 1. ovoga članka koje se odnose na te izvanugovorne obveze.

Odgovornost za prometne nesreće na cestama

Članak 27.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze zbog prometnih nesreća na cestama određuje se primjenom Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama od 4. svibnja 1971. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 4/94).

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod

Članak 28.

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod određuje se primjenom Haške konvencije o zakonu koji se primjenjuje u slučajevima odgovornosti proizvođača za svoje proizvode od 2. listopada 1973. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 8/02).

POGLAVLJE VI. NASLJEDNO PRAVO

Opće pravilo

Članak 29.

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012.).

Oblik oporučnog raspolaganja

Članak 30.

Za oblik oporučnog raspolaganja mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o sukobima zakona kod oblika oporučnih raspolaganja od 5. listopada 1961. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 4/94).

POGLAVLJE VII. OBITELJSKO PRAVO

ODJELJAK 1. BRAK

Brak koji se sklapa u Republici Hrvatskoj

Članak 31.

(1) Za pretpostavke za sklapanje braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je, za svaku osobu, pravo države čiji je ona državljanin u vrijeme sklapanja braka. Brak se neće sklopiti ako bi to bilo očito protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

(2) Za oblik braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je hrvatsko pravo.

Priznanje braka sklopljenog u stranoj državi

Članak 32.

(1) Brak sklopljen u stranoj državi priznaje se ako je sklopljen u skladu s pravom te države.

(2) Kada je brak sklopljen u stranoj državi između osoba istoga spola priznaje se kao životno partnerstvo ako je sklopljen u skladu s pravom države u kojoj je sklopljen.

Valjanost braka

Članak 33.

Za valjanost braka mjerodavno je pravo po kojem je brak sklopljen.

ODJELJAK 2. OSOBNİ ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Opća odredba

Članak 34.

Za osobne odnose bračnih drugova mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države njihovog zajedničkog državljanstva, podredno
4. hrvatsko pravo.

ODJELJAK 3. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Primjena Uredbe br. 2016/1103

Članak 35.

Pravo mjerodavno za imovinske odnose bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8.7.2016.).

ODJELJAK 4. RAZVOD

Stranački izbor mjerodavnog prava

Članak 36.

(1) Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili
4. hrvatsko pravo.

(2) Sporazum o mjerodavnom pravu iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Podredno mjerodavno pravo

Članak 37.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo prema odredbi članka 36. ovoga Zakona, za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

ODJELJAK 5.

IZVANBRAČNA ZAJEDNICA I ŽIVOTNO PARTNERSTVO

Zasnivanje i prestanak izvanbračne zajednice

Članak 38.

Za zasnivanje i prestanak izvanbračne zajednice mjerodavno je pravo države s kojom ona ima ili, ako je prestala postojati, je imala najužu vezu.

Sklapanje i prestanak životnog partnerstva

Članak 39.

(1) Za pretpostavke i postupak za sklapanje i prestanak životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj, koje se zasniva upisom u registar životnog partnerstva, mjerodavno je hrvatsko pravo.

(2) Registrirana životna zajednica osoba istog spola, sklopljena u drugoj državi, priznaje se u Republici Hrvatskoj kao životno partnerstvo, ako je sklopljeno po pravu te države.

(3) Za zasnivanje i prestanak neformalnih životnih partnerstava, mjerodavno je pravo države s kojom ono ima ili, ako je prestalo postojati, je imalo najužu vezu.

Osobni i imovinski odnosi i uzdržavanje izvanbračnih drugova i životnih partnera

Članak 40.

- (1) Za osobne odnose izvanbračnih drugova i životnih partnera na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članka 34. ovoga Zakona.
- (2) Za imovinske odnose izvanbračnih drugova na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članka 35. ovoga Zakona.
- (3) Pravo mjerodavno za imovinske odnose u životnim partnerstvima određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8.7.2016.).
- (4) Mjerodavno pravo za uzdržavanje između izvanbračnih drugova i životnih partnera određuje se primjenom članka 45. ovoga Zakona.

ODJELJAK 6. MAJČINSTVO I OČINSTVO

Utvrđivanje i osporavanje

Članak 41.

Za utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva mjerodavno je u trenutku pokretanja postupka:

1. pravo uobičajenog boravišta djeteta, ili
2. ako je to u najboljem interesu djeteta, pravo države čiji je dijete državljanin ili pravo države čiji su državljani osobe čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava.

Priznanje

Članak 42.

Za valjanost priznanja majčinstva ili očinstva mjerodavno je:

1. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta djeteta u trenutku priznanja, ili
2. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta osobe koja priznaje majčinstvo, odnosno očinstvo, u trenutku priznanja.

ODJELJAK 7. OSTALE ODREDBE

Posvojenje

Članak 43.

- (1) Za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik.

(2) Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavna su kumulativno prava obiju država čiji su oni državljani.

(3) Ako posvojitelji zajednički posvajaju, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja, osim prava državljanstva posvojenika, mjerodavno je i pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavna su prava država čiji su državljani i jedan i drugi posvojitelj.

(4) Za učinak posvojenja mjerodavno je pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja i posvojenika u vrijeme zasnivanja posvojenja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je jedan od njih državljanin Republike Hrvatske. Ako ni jedan od posvojitelja ni posvojenik nisu državljani Republike Hrvatske, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.

(5) Iznimno, kad posvojenje u državi podrijetla djeteta nema učinak prestanka postojećeg pravog odnosa roditelj-dijete, posvojenje se može pretvoriti u posvojenje koje ima takav učinak, ako su pristanci osoba, ustanova i nadležnih tijela čiji je pristanak odnosno odobrenje potrebno za posvojenje bila dana ili se daju za potrebe tog posvojenja te ako je to posvojenje u najboljem interesu djeteta.

(6) Ako je primjena stranog prava iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka protivna najboljem interesu posvojenika i ako posvojenik ili posvojitelj, odnosno posvojitelji, imaju očito usku vezu s Republikom Hrvatskom, mjerodavno je hrvatsko pravo.

Odnosi roditelja i djece

Članak 44.

(1) Za odnose roditelja i djece mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 5/09) unutar njezinog polja primjene.

(2) Pravo mjerodavno za odnose roditelja i djece koji su isključeni iz polja primjene Konvencije iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Konvencije iz stavka 1. ovoga članka koje uređuju te odnose.

Uzdržavanje

Članak 45.

Za obveze uzdržavanja mjerodavno pravo određuje se prema Haškom protokolu od 27. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (SL L 331, 16.12.2009.).

DIO TREĆI NADLEŽNOST I POSTUPAK

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Primjena Uredbe Bruxelles I. (preinačena)

Članak 46.

(1) U građanskim i trgovačkim stvarima, nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL L 351, 20.12.2012.).

(2) Nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom odredbi odjeljaka 2. i 3. poglavlja II. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka i kada tuženik ima, u smislu te Uredbe, prebivalište u državi koja nije članica Europske unije.

(3) Stranke se mogu sporazumjeti o nadležnosti suda države koja nije članica Europske unije, osim ako je za predmet spora isključivo nadležan sud Republike Hrvatske ili neke druge države članice Europske unije. Na takav sporazum se na odgovarajući način primjenjuju odredbe odjeljaka 7. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka.

POGLAVLJE II. OSOBNOPRAVNE I OBITELJSKOPRAVNE STVARI

Osobna stanja

Članak 47.

(1) Osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, u postupcima čiji su predmet osobna stanja fizičkih osoba, sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske nadležno je, osim prema odredbi članka 57. ovoga Zakona, ako osoba o čijem je osobnom stanju riječ ima u Republici Hrvatskoj uobičajeno boravište ili ako je hrvatski državljanin.

(2) Odredba prethodnog stavka primjenjuje se, primjerice, na postupke čiji je predmet:

1. određivanje ili promjena osobnog imena
2. davanje dopuštenja za sklapanje braka
3. lišenje ili vraćanje poslovne sposobnosti
4. zasnivanje ili prestanak skrbništva
5. utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva
6. zasnivanje posvojenja
7. proglašenje nestale osobe umrlom.

Brak, izvanbračna zajednica i životno partnerstvo

Članak 48.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima koje se odnose na razvod, rastavu ili poništaj braka određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23.12.2003.).

(2) U bračnim stvarima sud Republike Hrvatske nadležan je supsidijarno, u smislu članka 7. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, i onda kada je jedan bračni drug državljanin Republike Hrvatske.

(3) U stvarima iz odnosa u izvanbračnim zajednicama i životnim partnerstvima primjenjuju se stavci 1. i 2. ovoga članka na odgovarajući način.

Imovinski odnosi bračnih i izvanbračnih drugova i osoba u životnim partnerstvima

Članak 49.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) br. 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnimovinskih režima (SL L 183, 8.7.2016.).

(2) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u izvanbračnim zajednicama određuje se odgovarajućom primjenom stavka 1. ovoga članka.

(3) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u životnim partnerstvima određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) br. 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8.7.2016.).

(4) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u neformalnim životnim partnerstvima određuje se odgovarajućom primjenom stavka 3. ovoga članka.

Odnosi roditelja i djece

Članak 50.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima roditeljske skrbi određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23.12.2003.) i Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 5/09).

(2) Odredbe Uredbe iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se i u stvarima roditeljske skrbi kada dijete ima, u smislu te Uredbe, uobičajeno boravište u državi koja nije članica Europske unije, pod pretpostavkom da se u tom predmetu ne primjenjuje Konvencija iz stavka 1. ovoga članka.

(3) U stvarima roditeljske skrbi sud Republike Hrvatske nadležan je supsidijarno, u smislu članka 14. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, i kada je dijete državljanin Republike Hrvatske.

Majčinstvo i očinstvo

Članak 51.

(1) U predmetima utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva, sud Republike Hrvatske nadležan je ako barem jedna stranka ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj ili ako su dijete i osoba čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava državljani Republike Hrvatske.

(2) Izjava o priznanju očinstva ili majčinstva može se dati pred stvarno nadležnim tijelom Republike Hrvatske:

1. ako dijete ili osoba koja daje izjavu ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, ili
2. ako je dijete ili osoba koja daje izjavu državljanin Republike Hrvatske, ili
3. ako je dijete rođeno u Republici Hrvatskoj.

Posvojenje

Članak 52.

U predmetima zasnivanja ili prestanka posvojenja, sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske nadležno je ako posvojenik ili posvojitelj ima u Republici Hrvatskoj uobičajeno boravište ili je državljanin Republike Hrvatske.

Uzdržavanje

Članak 53.

Nadležnost suda Republike Hrvatske u predmetima uzdržavanja određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10.1.2009.; SL L 281, 23.10.2013.).

POGLAVLJE III. NASLJEDNOPRAVNE STVARI

Članak 54.

Nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske u ostavinskom postupku ili u sporu iz nasljednopravnog odnosa ili za tražbine vjerovnika prema ostavini određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju odluka te prihvaćanju i izvršavanju javnih

isprava u nasljednim stvarima te o uspostavljanju Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012.).

POGLAVLJE IV. OSTALE ODREDBE

Opća odredba

Članak 55.

Nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom odredbe članka 4. stavka 1. Uredbe iz članka 46. stavka 1. ovoga Zakona i primjenjuje se u opsegu određenom u članku 1. stavku 2. ovoga Zakona.

Izvanparnični postupak

Članak 56.

Ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, sud Republike Hrvatske nadležan je u izvanparničnom postupku ako osoba prema kojoj je podnesen zahtjev ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj. Ako u postupku sudjeluje samo jedna osoba, sud Republike Hrvatske nadležan je ako ona ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj.

Privremene mjere, mjere osiguranja i ovrha

Članak 57.

(1) Sud ili drugo nadležno tijelo Republike Hrvatske nadležan je za donošenje privremenih odnosno zaštitnih mjera ili mjera osiguranja koje se odnose na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

(2) Sud Republike Hrvatske isključivo je nadležan za određivanje i provođenje ovrhe koja se odnosi na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

Nužna nadležnost

Članak 58.

Ako se primjenom odredbi ovoga Zakona ili drugih zakona Republike Hrvatske ili međunarodnih ugovora na snazi u Republici Hrvatskoj ne može zasnovati nadležnost u odnosu na tuženika koji ima prebivalište u državi koja nije članica Europske unije, a postupak se ne može voditi u inozemstvu ili je to nerazumno očekivati, sud Republike Hrvatske je nadležan, ako je predmet postupka dovoljno povezan s Republikom Hrvatskom da bi bilo svrsishodno voditi ga u Republici Hrvatskoj.

Stvarna i mjesna nadležnost

Članak 59.

- (1) Ako je prema ovom Zakonu nadležan sud Republike Hrvatske, stvarna i mjesna nadležnost određuju se prema posebnim zakonima.
- (2) Ako se mjesna nadležnost suda Republike Hrvatske ne može zasnovati primjenom posebnih zakona, ona se određuje odgovarajućom primjenom odredaba ovoga Zakona o međunarodnoj nadležnosti. Ako se mjesna nadležnost ni tako ne može zasnovati, mjesno je nadležan sud u Zagrebu.

Postupak u tijeku pred stranim sudom

Članak 60.

- (1) Ako je pred sudom države koja nije članica Europske unije o istom predmetu između istih stranaka ranije pokrenut postupak, sud Republike Hrvatske prekida postupak dok strani sud ne donese odluku, osim ako se ne može očekivati da će strani sud u razumnom roku donijeti odluku podobnu za priznanje i ovrhu u Republici Hrvatskoj.
- (2) Ako za vrijeme prekida postupka u slučaju iz stavka 1. ovoga članka sudu Republike Hrvatske bude dostavljena strana odluka podobna za priznanje u Republici Hrvatskoj, sud se oglašava nenadležnim.

Osiguranje troškova postupka

Članak 61.

- (1) Tužitelj koji nije državljanin Republike Hrvatske ni neke druge države članice Europske unije ni države ugovornice Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru ili drugog međunarodnog ugovora koji uređuje oslobođenje od osiguranja troškova postupka, a ima prebivalište ili sjedište u nekoj državi koja nije članica Europske unije ni država ugovornica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru ili drugog međunarodnog ugovora koji uređuje oslobođenje od osiguranja troškova postupka, dužan je, na prijedlog tuženika, položiti osiguranje parničnih troškova, osim ako se u državi u kojoj tužitelj ima prebivalište ili sjedište priznaju odluke sudova Republike Hrvatske o troškovima postupka.
- (2) Za utvrđivanje stranog prava na odgovarajući način se primjenjuje odredba članka 8. ovoga Zakona.
- (3) Tuženik je dužan zahtjev iz stavka 1. ovoga članaka postaviti najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, na prvom ročištu za glavnu raspravu prije nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari.
- (4) Osiguranje parničnih troškova daje se u novcu, ali sud može odobriti da se osiguranje da i u drugome pogodnom obliku.

Članak 62.

Tuženik nema pravo na osiguranje parničnih troškova:

1. ako se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje tužitelja iz njegova radnog odnosa u Republici Hrvatskoj, ili
2. ako je riječ o bračnim sporovima ili sporovima o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva te ako je riječ o zakonskom uzdržavanju, ili
3. ako je riječ o protutužbi, ili
4. ako tužitelj u Republici Hrvatskoj ima pravo azila.

Članak 63.

(1) U rješenju kojim se usvaja zahtjev za osiguranje parničnih troškova sud određuje iznos osiguranja i rok u kojem se osiguranje mora dati te upozorava tužitelja na posljedice što ih zakon predviđa ako ne bude dokazano da je osiguranje dano u određenom roku.

(2) Ako tužitelj u određenom roku ne dokaže da je dao osiguranje za parnične troškove, smatra se da je tužba povučena.

(3) Tuženik koji je pravovremeno postavio zahtjev da mu tužitelj osigura parnične troškove nije dužan nastaviti postupak u glavnoj stvari sve dok se pravomoćno ne odluči o njegovu zahtjevu, a ako zahtjev bude usvojen - dok tužitelj ne položi osiguranje.

(4) Ako sud odbije zahtjev za osiguranje parničnih troškova, može odlučiti da se postupak nastavi i prije nego što rješenje o odbijanju postane pravomoćno.

Potvrda o propisima**Članak 64.**

(1) Potvrdu o propisima koji važe ili su važili u Republici Hrvatskoj, radi njihove upotrebe pred tijelima strane države, izdaje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

(2) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka navodi se naziv propisa, datum donošenja i prestanka važenja te doslovni tekst odgovarajućih odredbi tog propisa.

DIO ČETVRTI
PRIZNANJE I OVRHA STRANIH SUDSKIH ODLUKA

Priznanje i ovrha stranih sudskih odluka**Članak 65.**

Odredbe ovoga dijela Zakona ne primjenjuju se na priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka u dijelu u kojem je to regulirano sljedećim propisima, a unutar njihovog polja primjene:

- Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL L 351, 20.12.2012.);

- Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10.1.2009.; SL L 281, 23.10.2013);
- Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23.12.2003.);
- Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012.);
- Uredba (EU) br. 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8.7.2016.);
- Uredba (EU) br. 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8.7.2016.);
- Haška konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 5/09);
- Haška konvencija od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja (SL L 192, 22. 7. 2011.; SL L 113, 16. 4. 2014.).

Članak 66.

- (1) Strana sudska odluka izjednačuje se s odlukom suda Republike Hrvatske i ima pravni učinak u Republici Hrvatskoj samo ako je prizna sud Republike Hrvatske.
- (2) Stranom sudskom odlukom, prema stavku 1. ovoga članka, smatra se i nagodba sklopljena pred sudom (sudska nagodba).
- (3) Stranom sudskom odlukom smatra se i odluka drugog tijela koja je u državi u kojoj je donesena izjednačena sa sudskom odlukom, odnosno sudskom nagodbom, ako su njezin predmet odnosi iz članka 1. ovoga Zakona.

Članak 67.

- (1) Strana sudska odluka priznat će se ako je podnositelj prijedloga za priznanje uz tu odluku podnio i dokaz o pravomoćnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.
- (2) Podnositelj prijedloga za ovrhu strane sudske odluke, osim dokaza iz stavka 1. ovoga članka, treba podnijeti i potvrdu o ovršnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.

Članak 68.

Sud Republike Hrvatske odbiti će priznanje strane sudske odluke ako u povodu prigovora stranke protiv koje se priznanje traži utvrdi da u postupku u kojem je odluka donesena bilo povrijeđeno pravo te stranke na sudjelovanje.

Članak 69.

(1) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako u toj stvari postoji isključiva nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske.

(2) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako je sud koji ju je donio svoju nadležnost utemeljio isključivo na prisutnosti tuženika ili njegove imovine u državi suda, a ta prisutnost nije u neposrednoj vezi s predmetom postupka.

(3) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako je sud svoju nadležnost utemeljio protivno odredbama poglavlja II. odjeljaka 3., 4. i 5. Uredbe iz članka 46. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 70.

(1) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako u istoj stvari i među istim strankama postoji pravomoćna presuda suda Republike Hrvatske ili odluka stranoga suda koja je ranije postala pravomoćna, a priznata je ili je podobna za priznanje u Republici Hrvatskoj.

(2) Sud će prekinuti postupak priznanja strane sudske odluke ako je pred sudom Republike Hrvatske u tijeku ranije pokrenut postupak u istoj pravnoj stvari i među istim strankama, do pravomoćnog okončanja toga postupka.

Članak 71.

Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako bi priznanje očito bilo protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

Članak 72.

(1) Za priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka mjesno je nadležan sud na čijem području stranka protiv koje se priznanje i ovrha traže ima prebivalište ili sud na čijem se području treba provesti ovrha. Ako stranka protiv koje se priznanje i ovrha traže nema prebivalište u Republici Hrvatskoj, niti se u Republici Hrvatskoj treba provesti ovrha, prijedlog se može podnijeti nekom od stvarno nadležnih sudova u Republici Hrvatskoj.

(2) Protiv rješenja o priznanju i ovrsi strane sudske odluke, stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave rješenja.

(3) Ako o priznanju strane sudske odluke nije doneseno pravomoćno rješenje, svaki sud može o priznanju te odluke rješavati u postupku kao o prethodnom pitanju, ali samo s učinkom za taj postupak.

Članak 73.

Odredbe ovoga dijela Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na proglašenje ovršnosti stranih sudskih odluka kada je to potrebno, u dijelu u kojem pravno obvezujućim aktom Europske unije, međunarodnim ugovorom koji je na snazi u Republici Hrvatskoj ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

DIO PETI POSEBNE ODREDBE

Članak 74.

(1) Državljanima Republike Hrvatske mogu u inozemstvu sklopiti brak pred ovlaštenom osobom diplomatske misije ili konzularnog ureda Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove, ako se tome ne protivi država u kojoj se nalazi diplomatska misija ili konzularni ured, ili ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom.

(2) Ministar nadležan za vanjske poslove odlukom će odrediti diplomatske misije ili konzularne urede pred kojima se u inozemstvu mogu sklapati brakovi između državljanima Republike Hrvatske.

Članak 75.

Poslove skrbništva za državljane Republike Hrvatske koji se nalaze u inozemstvu obavlja diplomatska misija ili konzularni ured Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove, ako se tome ne protivi država u kojoj se nalazi diplomatska misija ili konzularni ured, ili ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom.

Članak 76.

Državljaninu Republike Hrvatske može u stranoj državi sastaviti oporuku, prema odredbama koje važe za sastavljanje javne oporuke, diplomatska misija ili konzularni ured Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove.

Članak 77.

Diplomatske misije ili konzularni uredi Republike Hrvatske u stranoj državi koji obavljaju konzularne poslove mogu ovjeravati potpise, rukopise ili prijepise u skladu s međunarodnim ugovorima ili propisima države primateljice.

DIO ŠESTI PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 78.

(1) Ovaj Zakon se primjenjuje na pravne odnose nastale od dana stupanja na snagu ovoga Zakona i na postupke pokrenute od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Odredbom stavka 1. ovoga članka ne dira se u vremenske granice primjene međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i pravno obvezujućih akata Europske unije kojima se uređuju odnosi iz članka 1. ovoga Zakona.

Članak 79.

Odluku iz članka 74. stavka 2. ovoga Zakona ministar nadležan za vanjske poslove donijet će u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 80.

Stupanjem ovoga Zakona na snagu prestaju važiti:

- odredbe Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne novine, br. 53/91 i 88/01), osim odredbi članka 36., 37., 38., 39., 59. i 60. koje prestaju važiti 29. siječnja 2019. godine
- odredbe članka 27., članka 47. stavka 2., članka 49. i članka 58. stavka 3. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 84/08, 123/08 - ispravak, 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 28/13 i 89/14 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske)
- odredbe članka 176. do 184. Zakona o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu (Narodne novine, br. 132/98, 63/08, 134/09 i 94/13)
- odredbe članka 966. do 988. Pomorskog zakonika (Narodne novine, br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13 i 26/15).

Članak 81.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. siječnja 2018. godine, osim odredbi članka 35., članka 40. stavka 3., članka 49. i članka 65. podstavaka 5. i 6. koje stupaju na snagu 29. siječnja 2019. godine.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovom se odredbom određuje polje primjene ovoga Zakona. Izrađen po uzoru na članak 1. ZRS-a¹, uz suvremeniju terminologiju i bolju preglednost.

Uz članak 2.

Ovom se odredbom uređuje odnos prema drugim izvorima, na sličan način kako je to određeno člankom 3. ZRS-a, s time da su prednost u primjeni preuzeli propisi Europske unije. Time se ovaj Zakon određuje kao supsidijarni izvor što znači da će se primarno primjenjivati odredbe europskog prava, zatim međunarodni ugovori i, u konačnici, ako ne postoje drugi zakoni kojima se uređuju pojedina pitanja iz članka 1. Zakona, potrebno je primijeniti ovaj Zakon u okviru unutarnjeg pravnog sustava.

Uz članak 3.

Ovim se člankom uređuje državljanstvo. Zadržan je stari pristup te je kod osoba koje imaju hrvatsko državljanstvo i državljanstvo neke druge države, prednost dana hrvatskom državljanstvu. Kod osoba koja ima dva ili više stranih državljanstava, razlika u odnosu na ZRS je u tome što se naglasak stavlja na najužu vezu s državom. Novina je da se status apatrida uređen u stavku 3. ovoga članka primjenjuje i na izbjeglice.

Uz članke 4. do 6.

Radi lakše primjene ovoga Zakona i ukidanja mogućnosti različitog tumačenja, člancima 4., 5. i 6. uvedene su za potrebe ovoga Zakona definicije prebivališta, uobičajenog boravišta i sjedišta. Novina je pojam uobičajenog boravišta koji je uveden kao nova poveznica za mjerodavno pravo i proces. Uvođenje pojma uobičajeno boravište bilo je potrebno i logično obzirom da relevantne uredbe europskog prava na koje upućuje ovaj Zakon sadrže pojam uobičajenog boravišta. Naime, u relevantnim uredbama europske unije napuštena je poveznica državljanstva kao primarna i uvedena je poveznica uobičajenog boravišta koja se koristi kao najčešća poveznica. Definicije će ujedno poslužiti boljem poznavanju prava i doprinijeti pravnoj sigurnosti.

Uz članak 7.

Ovom se odredbom uređuje popunjavanje pravnih praznina. Odredba sadržajno prati članak 2. ZRS-a jer se radi o kvalitetnom pravnom rješenju koje nije bilo potrebe mijenjati.

Uz članak 8.

Odredba uređuje utvrđivanje sadržaja prava strane države i primjenu prava strane države. Sastavljena je po uzoru na članke 9. i 13. ZRS-a, uz proširenu mogućnost pribavljanja obavijesti o stranom pravu od drugih tijela, vještaka i specijaliziranih ustanova, kao i proširenu primjenu hrvatskog prava na situacije u kojima se ne može utvrditi sadržaj stranog prava.

¹ Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (Narodne novine, br. 53/91 i 88/01)

Uz članak 9.

Pri upućivanju na pravo strane države upućuje se na strano materijalno pravo, izuzevši njegova kolizijska pravila. Međutim, ako se radi o statusnim situacijama, pri upućivanju na mjerodavno strano pravo, upućuje se i na njegova kolizijska pravila. Ako mjerodavno strano pravo uzvraća na hrvatsko pravo, primjenjuje se hrvatsko materijalno pravo. Ovakvim rješenjem isključena su pravila stranog prava o određivanju mjerodavnog prava odnosno ukinut je renvoi u slučaju uzvrata na pravo strane države. To je novina u odnosu na članak 6. ZRS-a koji je sadržajno bio sličan, ali je u potpunosti podržavao renvoi.

Uz članak 10.

Ovom se odredbom uređuje mjerodavno pravo u slučaju nejedinstvenih pravnih poredaka. Sadržajno prati članak 10. ZRS-a.

Uz članak 11.

Ova je odredba novina u odnosu na ZRS. Propisuje se klauzula izuzeća prema kojoj se mjerodavno pravo neće primjenjivati ako se utvrdi da postoji jača veza s drugim pravom. Ovakvo je rješenje bolje i jednostavnije od postojećeg članka 20. ZRS-a. Cilj uvođenja ove izbjegavajuće klauzule je da se primjeni najprikladnije pravo u konkretnom slučaju.

Uz članak 12.

Ova je odredba istovjetna odredbi članka 4. ZRS-a, osim što se dodaje izraz "očito" što pojačava samu težinu odredbe i sužava mogućnost njezine primjene (samo će iznimno biti odbijena primjena odredaba stranog prava).

Članak 13.

Odredba članka 13. (pravila neposredne primjene) je novina ovoga Zakona. Hrvatski javni interes, osim pravilom javnog poretka (članak 12.) zaštićen je i pravilima neposredne primjene, koja se mogu primijeniti u svakoj situaciji, bez obzira na pravo koje je mjerodavno. Time se dodatno štite hrvatski javni interesi poput političkog, društvenog i gospodarskog ustroja.

Stavkom 2. propisana je neposredna primjena odredbe stranog prava po uzoru na članak 9. stavak 3. Uredbe Rim I.

Uz članak 14.

Ova odredba uređuje pravnu i poslovnu sposobnost. Sadržajno prati članak 14. ZRS-a. Novina je stavak 2. prema kojemu se jednom stečena poslovna sposobnost ne gubi promjenom državljanstva.

Uz članak 15.

Ovom se odredbom uređuje pravo mjerodavno za skrbništvo nad djecom. Za razliku od članka 15. ZRS-a ne propisuje primjenu prava države čiji je državljanin osoba pod skrbništvom, već upućuje na primjenu relevantne Haške konvencije iz 1996. godine, radi usklađene primjene na međunarodnoj razini.

Uz članak 16.

Ovom se odredbom uređuje lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti i skrbništvo nad odraslim osobama. Člankom 15. ZRS-a bilo je uređeno skrbništvo općenito, nije postojala razlika u odnosu na djecu i odrasle osobe. Budući da je ovim Zakonom za mjerodavno pravo za odnose roditelja i djece i za skrbništvo nad djecom uvedeno upućivanje na primjenu relevantne Haške konvencije, bilo je potrebno urediti i skrbništvo (uključujući lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti) nad odraslim osobama kako ne bi došlo do pravne praznine.

Uz članak 17.

Uređuje proglašenje nestale osobe umrlom. Ova se odredba promijenila u odnosu na članak 16. ZRS-a u smislu da je za proglašenje nestale osobe umrlom i dokazivanje smrti mjerodavno pravo posljednjeg poznatog državljanstva, a ne kako je bilo po ZRS-u državljanstva u vrijeme nestanka.

Uz članak 18.

Ova odredba kojom se uređuje osobno ime je novina u odnosu na ZRS, a sastavljena je po uzoru na njemački zakon o međunarodnom privatnom pravu.

Uz članak 19.

Uređuje mjerodavno pravo za pravne osobe i organizacije bez pravne osobnosti. Sadržajno prati članak 17. ZRS-a.

Uz članak 20.

Ovom odredbom definirano je opće pravilo prema kojem je za stvarna prava na stvarima mjerodavno pravo mjesta gdje se stvar nalazi odnosno vrijedi načelo *lex loci sitae*. Sadržajno prati članak 18. stavak 1. ZRS-a.

Uz članak 21.

Ovim člankom određuje se da kod stjecanja ili gubitka stvarnog prava novi *situs* (mjesto gdje se stvar nalazi) ne utječe na promjenu tog stvarnog prava. Za vrstu i sadržaj prava na stvari mjerodavno je mjesto gdje se nalazi tjelesna stvar.

Uz članak 22.

Uređuje stvari u provozu i sadržajno prati članak 18. stavak 2. ZRS-a. Vrijedi načelo *lex loci destinationis* prema kojemu je za stjecanje i prestanak stvarnih prava na tim stvarima mjerodavno pravo njihova odredišta.

Uz članak 23.

Ovom se odredbom uređuju stvarna prava na prijevoznim sredstvima. Sadržajno prati članak 18. stavak 3. ZRS-a, ali je precizniji i jasniji. Naime, određuje da je mjerodavno pravo države u kojoj se registar vodi, a za tračna sredstva određuje da je mjerodavno pravo države u kojoj

se nalazi sjedište uprave osobe koja organizira prijevoz, dok je članak 18. stavak 3. ZRS-a mjerodavno pravo određivao općenitim pojmom "državne pripadnosti" prijevoznog sredstva.

Uz članak 24.

Ovom se odredbom uređuje pravo intelektualnog vlasništva i to prema načelu *lex loci protectionis* odnosno mjerodavno je pravo svake one države za koju se zaštita zahtjeva bez obzira u kojoj se državi zaštita zahtjeva.

Dakle, ova odredba propisuje načelo teritorijalnosti tj. načelo primjene za svaku povredu prava države na čijem se teritoriju povreda dogodila. Stoga se zaštita nekog prava intelektualnog vlasništva može zatražiti u više država, pa i u jednoj te istoj državi, za povrede nastale na teritoriju više država. To znači da će se primijeniti kao mjerodavno pravo države na čijem je području povreda nastala, bez obzira u kojoj državi se zaštita traži.

Uz članak 25.

Ova odredba direktno upućuje na relevantnu uredbu europskog prava prilikom određivanja mjerodavnog prava za ugovorne obveze.

Uz članak 26.

Ova odredba, kao i prethodna, direktno upućuje na relevantnu uredbu europskog prava prilikom određivanja mjerodavnog prava za izvanugovorne obveze.

Uz članak 27.

Ova odredba direktno upućuje na relevantnu Hašku konvenciju prilikom određivanja mjerodavnog prava za prometne nesreće na cestama.

Uz članak 28.

Ova odredba također direktno upućuje na relevantnu Hašku konvenciju prilikom određivanja mjerodavnog prava za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod.

Uz članak 29.

Ova odredba direktno upućuje na relevantnu uredbu europskog prava prilikom određivanja mjerodavnog prava za nasljeđivanje.

Uz članak 30.

Ova odredba direktno upućuje na relevantnu Hašku konvenciju prilikom određivanja mjerodavnog prava za oblik oporučnih raspolaganja.

Uz članak 31.

Uređuje brak koji se sklapa u Republici Hrvatskoj. Izrađen po uzoru na članke 32. i 33. ZRS-a, ali uz izostavljanje bračnih smetnji po hrvatskom pravu. Bračne smetnje koje su navedene u ZRS-u izostavljene su kako se ne bi nepotrebno opterećivao zakonski tekst sa odredbama koje nisu kolizijske naravi već su se primjenjivale kao pravila neposredne primjene. Zaštita se

ostvaruje primjenom odredbe članka 12. Zakona koja se odnosi na javni poredak. Međutim, nedvojbeno se brak koji se sklapa u Republici Hrvatskoj ne može sklopiti iako su ispunjene pretpostavke za sklapanje braka po pravu državljanstva osobe koja sklapa brak, a nisu ispunjene još i pretpostavke koje propisuje hrvatsko pravo i koje se odnose na različitost spola, sposobnost za rasuđivanje, nepostojanje srodstva, nepostojanje ranijeg braka i nepostojanje životnog partnerstva osoba istog spola. Stoga je, osim ranije spomenute odredbe članka 12. Zakona, radi dodatne zaštite u ovu odredbu uvedena i zaštitna klauzula javnog poretka koja obuhvaća sve naprijed navedeno vezano za pretpostavke za sklapanje braka koje propisuje hrvatsko pravo.

Uz članak 32.

Ova odredba uređuje priznanje braka sklopljenog u stranoj državi. Svrha odredbe je što jasnije urediti priznavanje braka sklopljenog u inozemstvu te popuniti pravnu prazninu u pogledu priznanja istospolnih brakova sklopljenih u inozemstvu kao registriranog životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj.

Ovdje treba napomenuti da se priznanje braka sklopljenog u stranoj državi odnosi na priznavanje učinaka braka odnosno registriranog životnog partnerstva. Ova se odredba odnosi samo na priznanje učinaka i ne ulazi u područje provedbe upisa braka odnosno registriranog životnog partnerstva u matične knjige jer je ta materija uređena propisima o državnim maticama.

Uz članak 33.

Određuje valjanost braka prema pravu države po kojem je brak sklopljen. Ovo se pravilo ne odnosi samo na brakove sklopljene u stranoj državi jer je moguće i u Republici Hrvatskoj sklopiti valjan brak po pravu strane države.

Uz članak 34.

Radi se o temeljnoj odredbi koja propisuje mjerodavno pravo za osobne odnose bračnih drugova. ZRS sadrži jedan članak koji regulira mjerodavno pravo za osobne i imovinske odnose bračnih drugova (članak 36.) dok ovaj Zakon uvodi odredbe za mjerodavno pravo posebno za osobne, a posebno za imovinske odnose bračnih drugova i širi ih. Za razliku od članka 36. ZRS-a, ovaj Zakon kao primarno propisuje mjerodavno pravo države u kojoj bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, zatim pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, a tek potom pravo države njihovog zajedničkog državljanstva, koje je prema ZRS-u bilo primarno. Izmjena prati aktualno uvođenje poveznice uobičajeno boravište u europskom pravu, dok je zadržano mjerodavno hrvatsko pravo na zadnjem mjestu radi eventualnih situacija u kojima ne može doći do primjene prethodno navedenih mjerodavnih prava.

Uz članak 35.

Ova odredba direktno upućuje na relevantnu uredbu europskog prava prilikom određivanja mjerodavnog prava za imovinske odnose bračnih drugova.

Uz članak 36.

Ova odredba uređuje stranački izbor mjerodavnog prava za razvod braka. Za razliku od članka 35. ZRS-a, koji kao osnovnu poveznicu propisuje državljanstvo, ovaj Zakon kao osnovnu poveznicu propisuje uobičajeno boravište bračnih drugova ili posljednje uobičajeno boravište, a tek potom pravo države njihova državljanstva i hrvatsko pravo, isto kao u članku 35. ovoga Zakona.

Uz članak 37.

Ovom se odredbom uređuje podredno mjerodavno pravo za razvod braka. Upućuje na primjenu prava mjerodavnog za osobne odnose, ukoliko bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo. Kao podredna mjerodavna prava navedena su ista mjerodavna prava kao u prethodnom članku, samo uz razliku da kod izbora prava bračni drugovi mogu odabrati jedno od taksativno navedenih prava, dok kod podrednog mjerodavnog prava, prava se primjenjuju podredno redoslijedom kojim su navedena.

Uz članak 38.

Ovom se odredbom uređuje mjerodavno pravo za zasnivanje i prestanak izvanbračne zajednice, a sadržajno se odredba odnosi na formalne i neformalne zajednice izvanbračnih partnera različitog spola.

Uz članak 39.

Ovom se odredbom uređuje mjerodavno pravo za sklapanje i prestanak životnog partnerstva. Uvedena radi popunjavanja pravne praznine u pogledu priznanja životnih zajednica između osoba istog spola. Prati suvremeni trend ozakonjenja navedenih zajednica, što je omogućeno donošenjem odgovarajućeg domaćeg zakona (Zakon o registriranom životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine, broj 92/14) pa je i terminologija prilagođena navedenom zakonu. Ukoliko se radi o životnom partnerstvu koje se sklapa u Republici Hrvatskoj, mjerodavno je hrvatsko pravo, a ukoliko se radi o registriranoj životnoj zajednici osoba istog spola sklopljenoj u stranoj državi, toj se zajednici priznaju učinci životnog partnerstva ako je sklopljena po pravu te države. U stavku 3. uređeno je mjerodavno pravo za zasnivanje i prestanak neformalnog životnog partnerstva.

Uz članak 40.

Ovom se odredbom uređuje mjerodavno pravo za osobne i imovinski odnosi i uzdržavanje izvanbračnih drugova i životnih partnera upućivanjem na odgovarajuće odredbe ovoga Zakona, odnosno odgovarajuće pravno obvezujuće akte Europske unije i međunarodne ugovore.

Uz članak 41.

Ovom se odredbom uređuje utvrđivanje i osporavanje majčinstva i očinstva. Uvodi poveznicu uobičajenog boravišta i za razliku od članka 41. ZRS-a propisuje pravo uobičajenog boravišta djeteta kao primarno, potom pravo države čije državljanstvo ima dijete, a na krajnjem mjestu pravo države čije državljanstvo ima osoba čije se očinstvo ili majčinstvo utvrđuje ili osporava, koje je u ZRS-u bilo isključivo.

Uz članak 42.

Ovaj članak uređuje mjerodavno pravo za valjanost priznanja majčinstva ili očinstva. Slično kao u prethodnom članku prenosi težište na pravo države državljanstva ili uobičajenog boravišta djeteta, a tek potom na pravo države državljanstva ili uobičajenog boravišta osobe koja priznaje majčinstvo ili očinstvo.

Uz članak 43.

Ovaj članak u bitnome ne odstupa od članaka 44. i 45. ZRS-a. Stavkom 1. propisuje se primjena zajedničkog prava državljanstva za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja, istovjetno članku 44. stavku 1. ZRS-a. Stavak 2., baš kao i članak 44. stavak 2. ZRS-a upućuje na kumulativnu primjenu prava državljanstva posvojenika i posvojitelja ako su oni različitog državljanstva. Stavak 3. unosi promjenu ako su posvojitelji koji zajednički posvajaju različitog državljanstva jer se upućuje na primjenu prava države njihova zajedničkog uobičajenog boravišta. Ipak, ako oni nemaju zajedničko uobičajeno boravište, primjenjuje se pravo državljanstva i jednog i drugog posvojitelja, kako je i u članku 44. stavku 3. ZRS-a. Stavak 3. u bitnome odgovara članku 45. ZRS-a s time da se umjesto na supsidijarno upućivanje na pravo zajedničkog prebivališta, upućuje na primjenu prava zajedničkog uobičajenog boravišta posvojitelja i posvojenika.

Uz članak 44.

Ovim se člankom uređuju odnosi roditelja i djece. Predstavlja novinu u odnosu na ZRS jer upućuje na primjenu relevantne Haške konvencije iz 1996. godine, za razliku od članka 40. ZRS-a koji je propisivao mjerodavno pravo prema državljanstvu i prebivalištu roditelja i djece.

Uz članak 45.

Ovim se člankom uređuje mjerodavno pravo za obveze uzdržavanja. Predstavlja novinu u odnosu na ZRS jer upućuje na primjenu relevantnog Haškog protokola iz 2007. godine koji obuhvaća sve vjerovnike uzdržavanja, dok je članak 42. ZRS-a propisivao mjerodavno pravo samo u odnosu na srodničko uzdržavanje.

Uz članak 46.

Ovim se člankom određuje nadležnost suda Republike Hrvatske u sporovima s međunarodnim elementom. Izrijekom propisuje primjenu Uredbe Bruxelles I (preinačena) te proširuje primjenu iste uredbe i na situacije s državljanima trećih država radi ujednačenog odnosa. Stavkom 3. ostavlja se mogućnost izbora nadležnog suda treće države ukoliko sud Republike Hrvatske ili neke druge države članice Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) nije isključivo nadležan.

Uz članak 47.

Ovim člankom određuje se nadležnost u postupcima s međunarodnim elementom, a čiji su predmet osobna stanja fizičkih osoba. Propisuje se opća nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske u svim postupcima čiji su predmet osobna stanja osoba koje imaju uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj ili hrvatsko državljanstvo. Primjerice se navode

neki od tih slučajeva, dok je u člancima 69., 70., 75., 76. i 79. ZRS-a bila pojedinačno određivana nadležnost u navedenim situacijama.

Uz članak 48.

Ovom se odredbom uređuje nadležnost u odnosu na brak, izvanbračnu zajednicu i životno partnerstvo. Upućuje na Uredbu Bruxelles II bis, dok je u člancima 61. do 63. ZRS-a bila propisana nadležnost suda Republike Hrvatske prema prebivalištu ili državljanstvu jedne ili obje stranke.

Uz članak 49.

Odredba uređuje nadležnost za osobne i imovinske odnose bračnih i izvanbračnih drugova i osoba u životnim partnerstvima. Upućuje na relevantne uredbe, dok je u člancima 59. i 60. ZRS-a bila propisana nadležnost suda Republike Hrvatske prema prebivalištu tuženika ili mjestu gdje se nalazi imovina.

Uz članak 50.

Ovom se odredbom uređuje nadležnost za odnose roditelja i djece. Odredba upućuje na Uredbu Bruxelles II bis i relevantnu Hašku konvenciju, dok je u članku 66. ZRS-a bila propisana nadležnost suda Republike Hrvatske prema prebivalištu ili državljanstvu djeteta i roditelja, čak i isključiva nadležnost suda u Republici Hrvatskoj ako su tuženik i dijete državljani Republike Hrvatske i imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 51.

Ovom se odredbom uređuje nadležnost kod utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva. Umjesto poveznice prebivalište uvedena je poveznica uobičajeno boravište.

Uz članak 52.

Ovom se odredbom za posvojenje određuje nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske ako posvojenik ili posvojitelj ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj ili hrvatsko državljanstvo, dok je u članku 74. ZRS-a bila propisana isključiva nadležnost tijela Republike Hrvatske za odlučivanje o usvojenju i prestanku usvojenja osobe koja je državljani Republike Hrvatske i ima prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 53.

Odredbom se određuje nadležnost kod uzdržavanja i to upućivanjem na relevantnu uredbu Europske unije, dok je u člancima 67. i 68. ZRS-a bila propisana nadležnost suda prema prebivalištu i državljanstvu stranaka, kao i u slučaju kad se u Republici Hrvatskoj nalazi imovina iz koje se može naplatiti uzdržavanje.

Uz članak 54.

Kod određivanja nadležnosti u nasljednopravnim stvarima upućuje se na primjenu relevantne uredbe Europske unije, dok je u člancima 71. do 73. ZRS-a bila propisana nadležnost suda

Republike Hrvatske prema mjestu gdje se nalazi nepokretna i pokretna ostavina te državljanstvu ostavitelja.

Uz članak 55.

Opća odredba kojom se određuje nadležnost. Dok je ZRS u članku 46. sadržavao opće pravilo o nadležnosti koja se određivala prema prebivalištu ili sjedištu tuženika, odnosno boravištu ako nije imao prebivalište u Republici Hrvatskoj niti u kojoj drugoj državi, ovaj Zakon upućuje na primjenu Uredbe Bruxelles I (preinačena) i u stvarima koje su isključene iz polja primjene te Uredbe.

Uz članak 56.

Ovom se odredbom određuje nadležnost u izvanparničnom postupku. Sadržajno prati članak 46. stavak 5. ZRS-a, s time da dodaje i poveznicu uobičajeno boravište osobe prema kojoj je podnesen zahtjev.

Uz članak 57.

Ovom se odredbom određuje nadležnost suda ili drugog tijela za donošenje privremenih odnosno zaštitnih mjera ili mjera osiguranja koje se odnose na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj. Sadržajno se podudara s člankom 15. stavcima 2. i 3. te člankom 77. ZRS-a. Pojačava zaštitu osoba i imovine u Republici Hrvatskoj uvodeći isključivu nadležnost suda Republike Hrvatske za provođenje ovrhe koja se odnosi na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 58.

Ovim se člankom određuje nužna nadležnost suda Republike Hrvatske u slučajevima kada se nadležnost ne može zasnovati u drugoj državi (koja nije članica Europske unije), ako je predmet postupka dovoljno povezan s Republikom Hrvatskom da bi bilo svrsishodno voditi ga u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 59.

Ovom se odredbom zakonski propisuje dosadašnja praksa prema kojoj je mjesno nadležan sud u Zagrebu ukoliko se nadležnost ne može zasnovati prema posebnim zakonima ili odgovarajućom primjenom odredaba ovoga Zakona o međunarodnoj nadležnosti.

Uz članak 60.

Ovim se člankom propisuje zabrana dvostruke litispendencije i u odnosu na postupke koji su ranije pokrenuti između istih stranaka u istom predmetu pred sudovima država koje nisu članice Europske unije. Odredba članka 80. ZRS-a sadrži slično rješenje, ali nameće uvjet da sud Republike Hrvatske nema isključivu nadležnost i da postoji uzajamnost.

Uz članke 61. do 63.

Ovim se odredbama uređuje osiguranje troškova postupka. Kao što je bilo propisano i člancima 82. do 85. ZRS-a, zahtijeva se da tužitelj na prijedlog tuženika položi osiguranje

troškova postupka koji je pokrenuo u Republici Hrvatskoj, s time da su proširena oslobođenja u ovom Zakonu, ponajviše glede državljana država članica Europske unije i Europskog gospodarskog prostora, kao i na okolnost da se u državi u kojoj tužitelj ima prebivalište ili sjedište priznaju odluke sudova Republike Hrvatske o troškovima postupka. Zadržana su ograničenja u pogledu faze postupka u kojoj tuženik mora tražiti osiguranje te posljedice neplaćanja, odnosno predmnijeva o povlačenju tužbe.

Uz članak 64.

Ovom se odredbom uređuje potvrda o propisima. Obzirom da se radi o kvalitetnom rješenju i da se nije ukazala potreba za promjenom, sadržajno je jednaka kao članak 106. ZRS-a.

Uz članak 65.

Ovim se člankom propisuje oslobođenje od primjene ovoga dijela Zakona za odluke koje uređuju pojedinačno navedeni akti, radi poštivanja relevantnih uredbi Europske unije kao i obveza preuzetih međunarodnim ugovorima.

Uz članke 66. i 67.

Odredbe ovih članaka sadržajno prate članke 86., 87. i 96. ZRS-a jer se radi o kvalitetnim pravnim rješenjima koje nije bilo potrebno mijenjati.

Uz članak 68.

Sadržajno prati odredbu članka 88. ZRS-a, osim što je sažetija. Sve što je propisivala odredba članka 88. stavka 2. ZRS-a sažeto je u termin "pravo stranke na sudjelovanje".

Uz članak 69.

Odredba djelomično prati članak 89. ZRS-a te uvodi ograničenje odnosno odbijanje priznanja sudskih odluka koje je donio strani sud temeljeći svoju nadležnost isključivo na prisutnosti tuženika ili njegove imovine u državi suda, bez neposredne veze sa samim predmetom te ako je nadležnost utemeljena protivno odredbama Uredbe Bruxelles I (preinačene) o potrošačkim ugovorima, ugovorima o osiguranju i radnim sporovima.

Uz članke 70. do 72.

Odredbe sadržajno prate članke 90., 91. i 101. ZRS-a.

Uz članak 73.

Ovom se odredbom propisuje da će se za postupke proglašenja ovršnosti koji su predviđeni pravno obvezujućim aktima Europske unije (najčešće uredbama Europske unije), na odgovarajući način primjenjivati odredbe četvrtog dijela Zakona.

Uz članke 74. do 77.

Odredbe sadržajno prate članke 102. do 105. ZRS-a, s obzirom da se radi o pojedinim privatnim situacijama u inozemstvu koje također nije bilo potrebe drugačije uređivati jer su se pokazale trajnim i kvalitetnim rješenjima.

Uz članak 78.

Ova odredba uređuje odnos između novog propisa i propisa koji se stavlja izvan snage njegovim stupanjem na snagu na način da se određuje trenutak početka primjene odredbi novog propisa u pogledu pravnih odnosa i postupaka koje Zakon uređuje.

Uz članak 79.

Ova odredba određuje rok za donošenje odluke ministra nadležnog za vanjske poslove iz članka 74. stavka 2. ovoga Zakona.

Uz članak 80.

Ova odredba navodi odredbe drugih zakona koje prestaju važiti stupanjem ovoga Zakona na snagu.

Uz članak 81.

Propisuje stupanje Zakona na snagu. Predviđeno je stupanje Zakona na snagu dana 1. siječnja 2018. godine, osim odredbi članka 35., članka 40. stavka 3., članka 49. i članka 65. podstavaka 5. i 6. koje stupaju na snagu 29. siječnja 2019. godine. Navedene odredbe upućuju na primjenu Uredbe (EU) br. 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8.7.2016.) i Uredbe (EU) br. 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8.7.2016.) koje stupaju na snagu dana 29. siječnja 2019. godine. Stoga i odredbe Zakona koje upućuju na navedene Uredbe stupaju na snagu 29. siječnja 2019. godine.

Prilog:

- Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću